

¿Por qué el pie diabético es un pie de riesgo?
CRITERIOS DE DERIVACIÓN DEL PIE DIABÉTICO

¿Hasta cuándo se ha de tratar?

Elvira Couto R3 MFyC y Anna Pereira MFyC

IX JORNADA D'ATENCIÓ COMPARTIDA EN CIRURGIA VASCULAR DE L' AIS-BE

Sala Polivalent, Vil·la Florida, C/ Muntaner, 544

24 febrer 2017

¿HASTA CUÁNDO SE HA DE TRATAR?

Fases de la evolución agravante del PIE DIABÉTICO

Grado 0

SIN LESIÓN

Grado 1

ÚLCERA SUPERFICIAL

Grado 2

ÚLCERA PROFUNDA

Grado 3

ABSESO OSTEOMIELITIS

Grado 4

GANGRENA ANTEPIE

Grado 5

GANGRENA PIE COMPLETO

**SIEMPRE ABORDAJE INTERDISCIPLINAR Y
PROTOCOLIZADO DEL PACIENTE CON
DIABETES**

- AIS Barcelona Dreta
- AIS Barcelona Esquerra
- AIS Barcelona Litoral Mar
- AIS Barcelona Nord

Documentació Clínica del Grup Clínic d'Endocrinologia

Publicacions científiques i comunicacions a congressos

- Guia clínica para la prevención y el manejo de las lesiones de los pies en personas con diabetes. M. Alsina et al.
- Poster. Experiencia d'un any de consulta d'endocrinologia
- Póster: Desprescripció de glibenclàmida a la gent gran. Congrés de la SEFAP. 2015

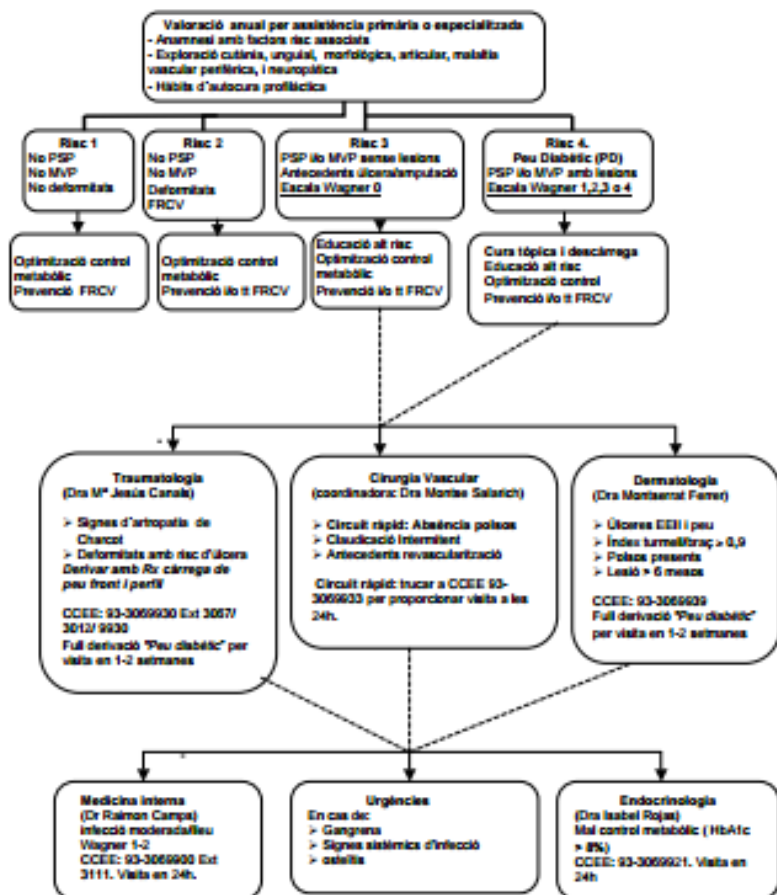
Ruta Assistencial

- Ruta assistencial de la diabetis tipus 2 - 2015
- Annex 1. Prevalències DM-2 INTEGRAP
- Annex 2. Programa d'Atenció i Educació terapèutica
- Annex 3. Pauto harmonització diabetis
- Annex 4. Vademecum insulines i fàrmacs per la diabetis
- Annex 5. Recomanacions sobre la freqüència de medicació de la glucèmia capil·lar en persones amb diabetis
- [Annex 6. Guia clínica para la prevención y el manejo de las lesiones de los pies en las personas con diabetes](#)
- [Annex 7. Tríptic Peu Diabètic - Hospital Clínic](#)
- [Annex 8. Protocol Peu Diabètic - Hospital Clínic](#)
- [Annex 9. Tríptic Peu Diabètic - Hospital Plató](#)
- [Annex 10. Protocol Peu Diabètic - Hospital Plató](#)
- [Annex 11. Tríptic peu diabètic - Hospital Sagrat Cor](#)
- [Annex 12. Protocol Peu Diabètic - Hospital Sagrat Cor](#)

Circuits de derivació

- Hospital Clínic, Plató i Sagrat Cor

CIRCUIT PEU DIABÈTIC

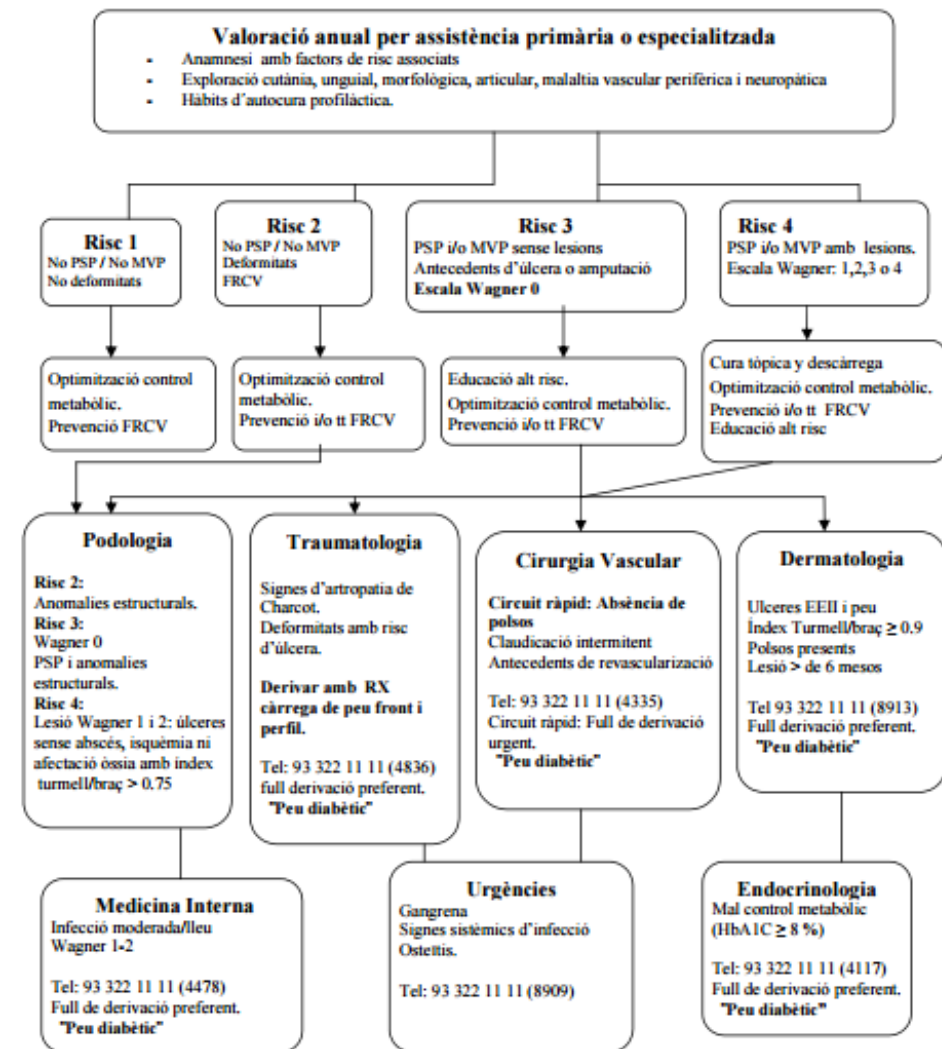
Abreviatures:

- PSP: pèrdia de sensació protectora
- MVP: malaltia vascular perifèrica
- FRCV: factors de risc cardiovascular

Escala de Wagner

- Grau 0: sense lesions
- Grau 1: úlcera superficial planta, cap metastàsica, o en espais interdigitals
- Grau 2: úlcera profunda, penetra en teixit cel·lular subcutani, afecta a tendons i lligaments
- Grau 3: úlcera profunda associada a cel·lulitis, abscess o osteïta
- Grau 4: gangrena localitzada, generalment en taló, dita, zones distals dels peus
- Grau 5: gangrena extensa

CIRCUIT PEU DIABÈTIC

Autors: Unitat Peu Diabètic H. Plató

Data elaboració: Gener de 2012.

Data acceptació Comitè Direcció H. Plató: 31 de gener de 2012.

Data acceptació Comitè Permanent AIS-BE: Febrer de 2012.

Data de revisió: Gener de 2014.

CRITERIS DE DERIVACIÓ SEGONS EL RISC

Revisió anual per l'equip de Primària i/o Hospitalària
Anamnesi, FRCV, Exploració PSP i MVP
Exploració dèrmica, unguial, morfològica i articular
Hàbits d'autocura profilàctica

Risc 1

No PSP
No MVP
No deformitats

Educació
Optimització control metabòlic
Prevenició FRCV

Risc 2

No PSP
No MVP
Deformitats
FRCV

Educació
Optimització control metabòlic
Prevenició i/o tractament FRCV

Risc 3

PSP i/o MVP sense lesions
Antecedents
úlceres/amputació
Escala Wagner 0

Educació alt risc
Optimització control metabòlic
Prevenició i/o tractament FRCV

Risc 4

Peu Diabètic (PD)
PSP i/o MVP amb lesions
Escala Wagner 1, 2, 3 o 4

Cura tòpica i descàrrega
Educació alt risc
Optimització control metabòlic
Prevenició i/o tractament FRCV

Podologia Atenció Primària

Risc 2.
Anomalies estructurals
Risc 3.
Wagner 0
PSP i anomalies estructurals (seguiment per vida)

derivar segons signe guia

Infeccions

Sospita infecció o infecció
Mostra per cultiu
Derivar amb Rx peu i analítica
Urgències: Wagner 4, 5
CCEE: Wagner 1, 2 (tel. 5526)

Cirurgia vascular

Absència polsos
Índex turmell/braç < 0,75
Claudicació intermitent
Antecedents revascularització
Gangrena (remetre a urgències HCP)
Derivar amb polsos i doppler
CCEE (tel. 2476)

Traumatologia

Signes d'artropatia Charcot
Signes osteïtis
Úlceres cròniques difícil maneig
Deformitats estructurals risc
Derivar amb Rx càrrega de peu
CCEE (tel. 2880), Secretaria COT si preferent (tel. 5533)

Podologia

Risc 4. Wagner 1, 2
Índex turmell/braç $\geq 0,75$
CCEE (tel. 5562)

Endocrinologia

Risc 4. Mal control (HbA1c > 8%)
Hospital dia (tel. 2517 i 2455)
Risc 3. Educació alt risc
CCEE (tel. 2455)

Dermatologia

Úlceres EEII i peu
Índex turmell/braç $\geq 0,75$
Lesió > 6 mesos
CCEE (tel. 5476)

Escala de Wagner

Grau 0: no lesió.
Grau 1: úlcera superficial plantar, cap dels metatarsians o espais interdigitals.
Grau 2: úlcera profunda, penetra en el teixit cel·lular subcutani, afecta a tendons i lligaments, no hi ha abscessos o afectació òssia.
Grau 3: úlcera profunda associada a cel·lulitis, abscessos o osteïtis.
Grau 4: gangrena localitzada, generalment al taló. Dits o zones distals del peu
Grau 5: gangrena extensa.

Estratificación del riesgo

PSP

Monofilament

Diapasó

EVP

Pols tibial

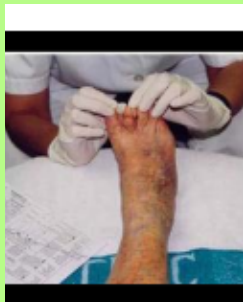

Index braç-tornell. Doppler

Pols pedi

Deformidades

Observació

FRCV

Mal control G
Tabaquismo
HTA
DL
...

E. Wagner

Estratificación del riesgo

Riesgo 1

- No PSP
- No EVP
- No defomidades pie

Riesgo 2

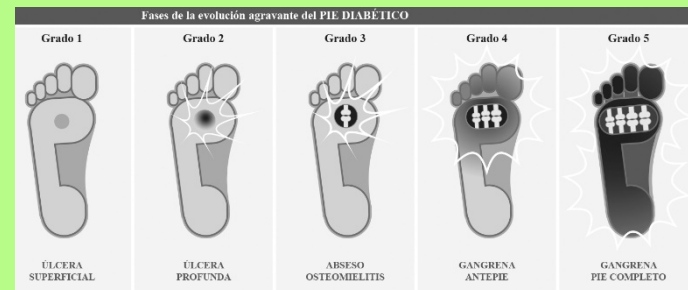
- No PSP
- No EVP
- Defomidades pie
- FRCV

Riesgo 3

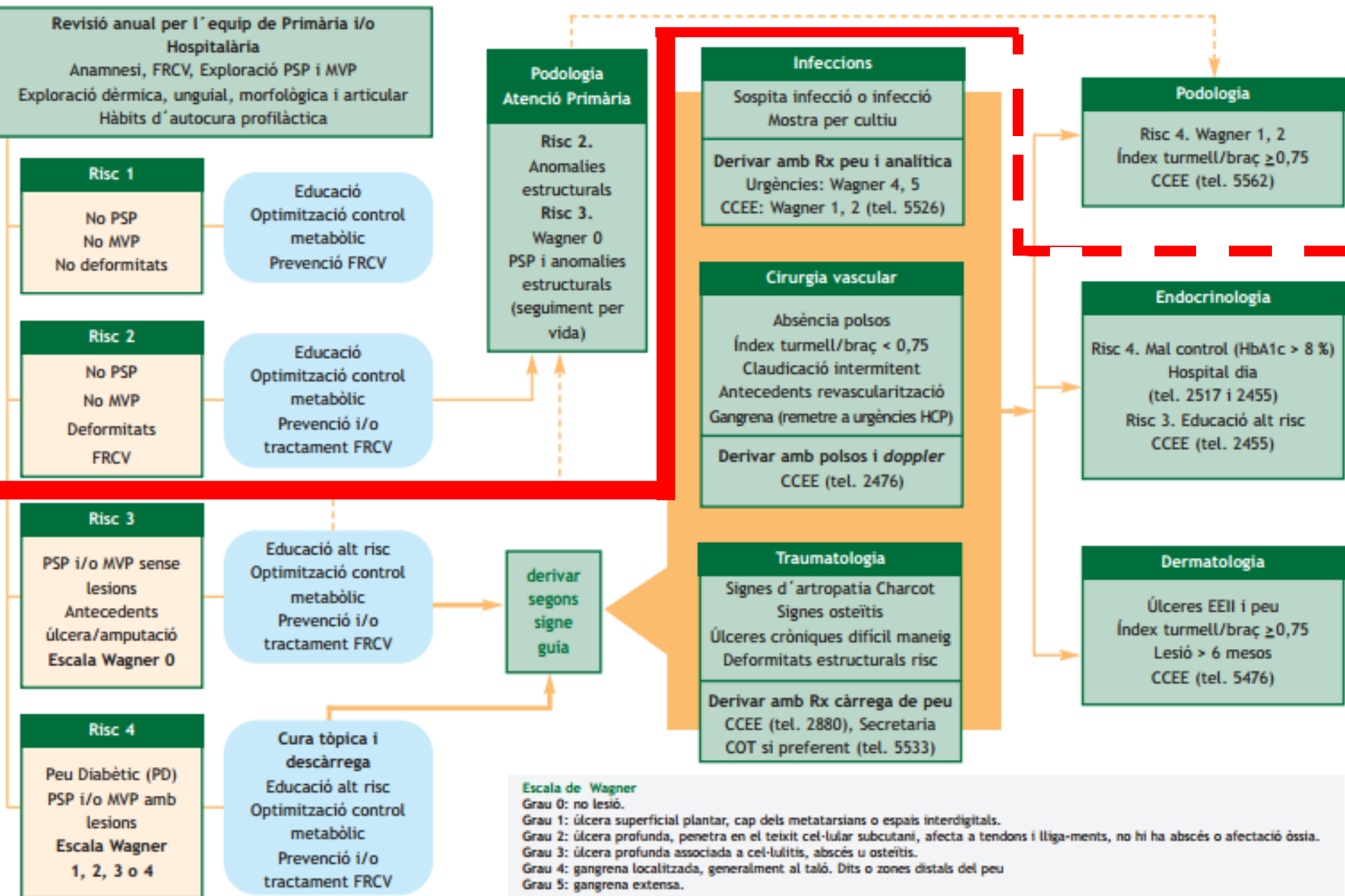
- PSP / EVP / AP úlcera / AP amputación
- Wagner 0

Riesgo 4

- Wagner 1, 2, 3, 4 ó 5

CRITERIS DE DERIVACIÓ SEGONS EL RISC

Estratificación del riesgo

Riesgo 1

- No PSP
- No EVP
- No defomidades pie

AP

Riesgo 2

- No PSP
- No EVP
- Defomidades pie
- FRCV

AP + **PODOLÓGIA**

Riesgo 3

- PSP / EVP / AP úlcera / AP amputación
- Wagner 0

AP + **DERIVAR SEGÚN SIGNOS GUÍA**

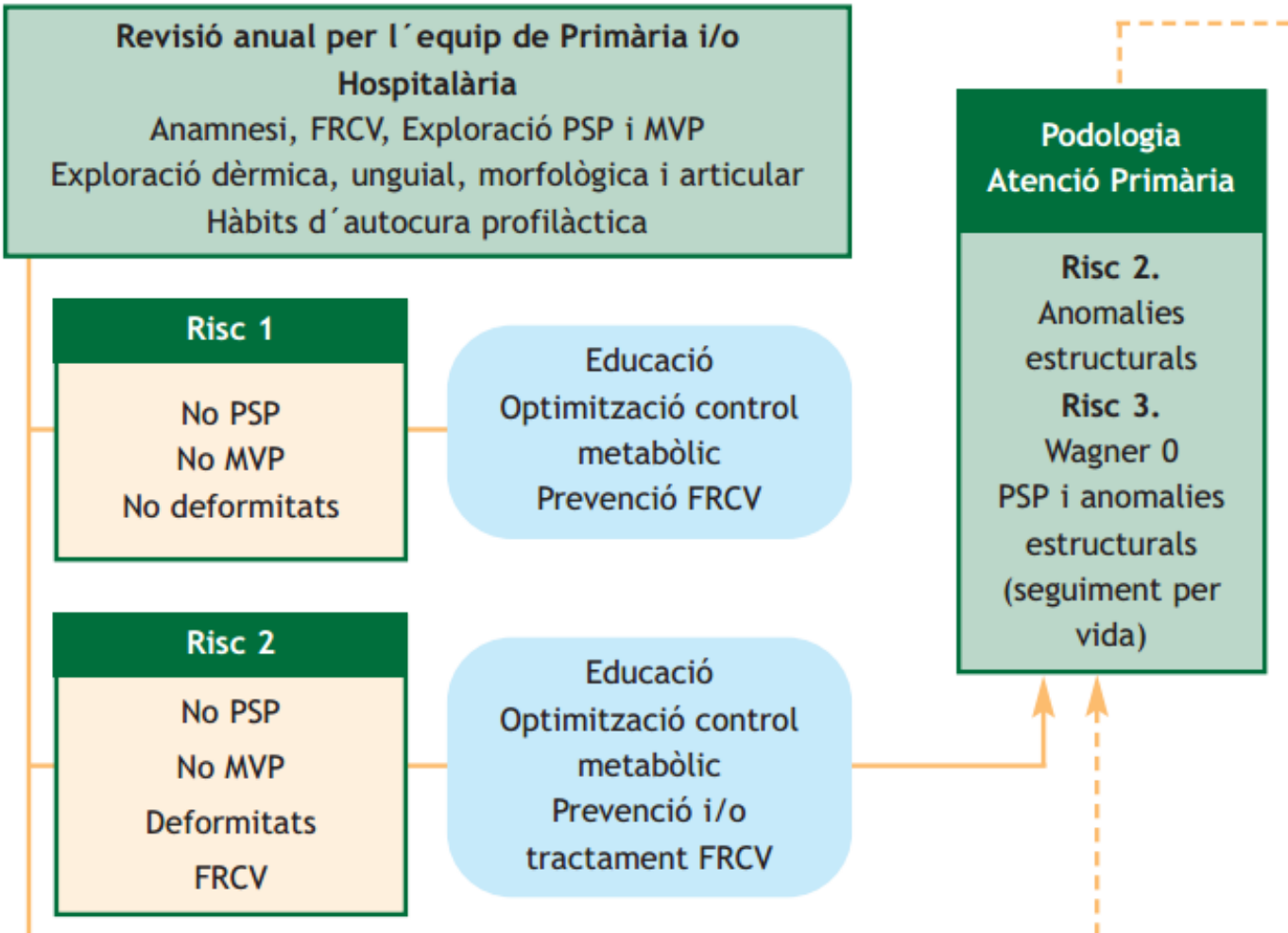
Riesgo 4

- Wagner 1, 2, 3, 4 ó 5

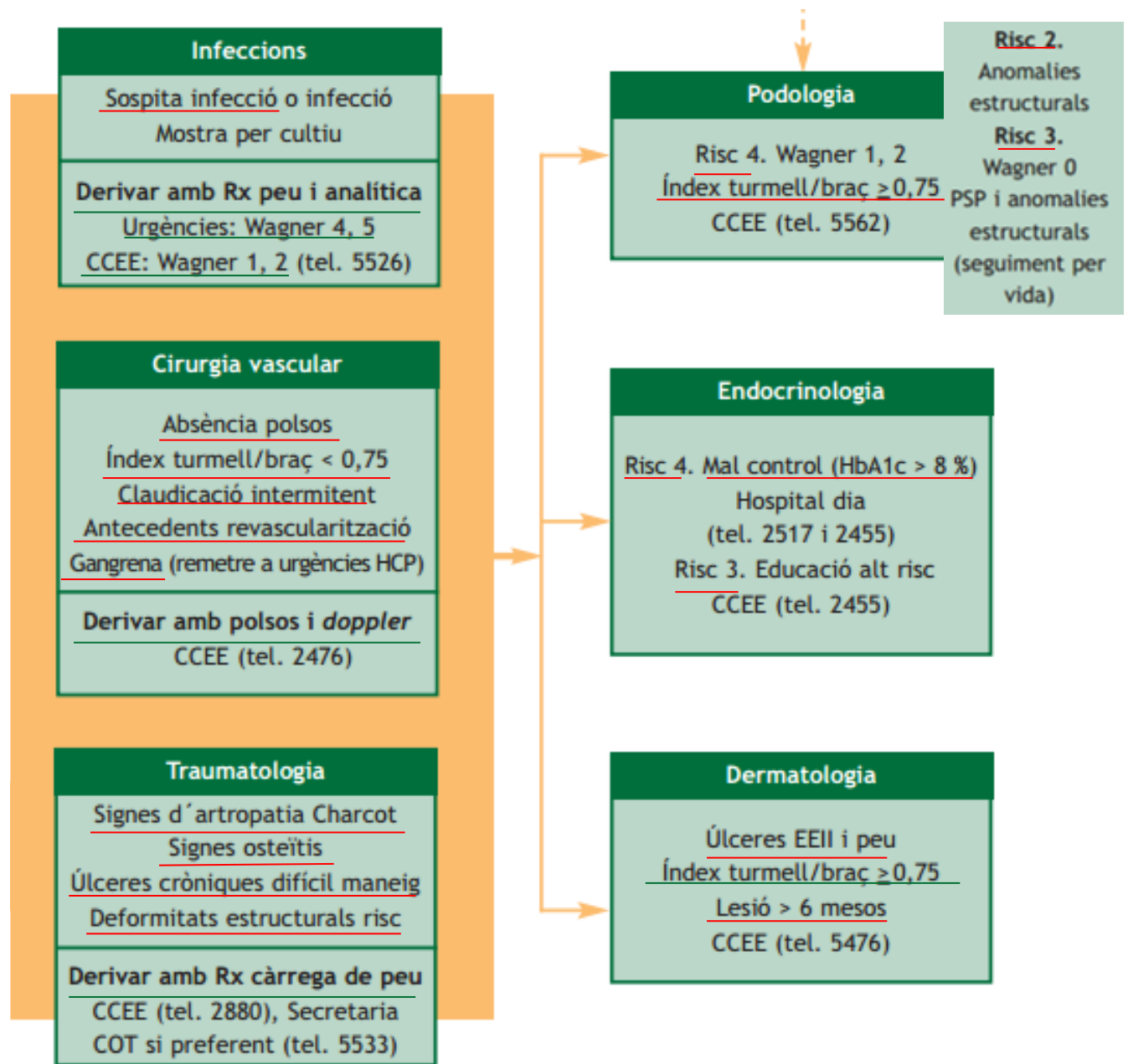
Riesgo 1
Atención Primaria

Riesgo 2
Atención Primaria + Podología

Riesgo 3 y 4

Derivación según SIGNO GUÍA

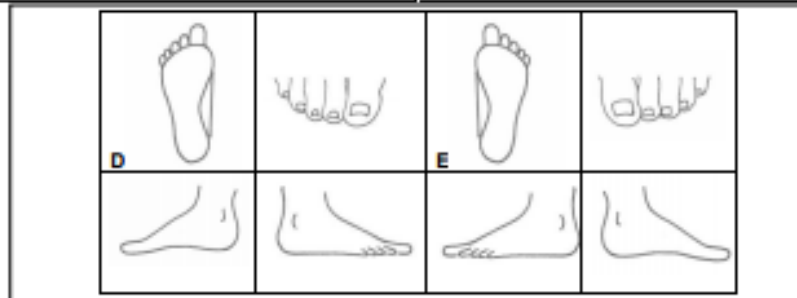

ANNEX 1.- FULL DE REGISTRE DELS PEUS DE LES PERSONES AMB DIABETIS

Data.../.../....

Servei.....

ANAMNESI. FACTORS PREDICTIUS D'ÚLCERES * 1. ☐ Edat > 50 anys. Edat ☐ anys 2. ☐ DM ☐ DM1 ☐ DM2 . Evolució ☐ anys 3. ☐ Tabaquisme ☐ anys ☐ Ex tabaquisme ☐ anys 4. ☐ Història d'úlcers al peu, 5. ☐ Neuropatia perifèrica, 6. ☐ Vasculopatia perifèrica, 7. ☐ Nefropatia diabètica (augmenta risc si diàlisi) 8. ☐ Retinopatia 9. ☐ Deformitat del peu, 10. ☐ Dificultats visuals /articulars per l'autocura 11. ☐ Mal control glucèmic, HbA1c ☐ % 12. ☐ Alcoolisme 13. ☐ HTA 14. ☐ Obesitat ☐ IMC ☐ Kg/m2 15. ☐ Malaltia coronària 16. ☐ Sociopatia 17. ☐ Viure sol 18. ☐ Desorientació ocupacional i/o professional 19. ☐ Deficit d'autocura profilàctica		PÈRDUA DE SENSIBILITAT PROTECTORA (PSP) 39. ☐ Monofilament de 10g + ☐ - ☐ peu D ☐ - ☐ peu E 40. ☐ Sensibilitat vibratòria + ☐ - ☐ ☐ - ☐ 41. ☐ "pinprick", + ☐ - ☐ ☐ - ☐ 42. ☐ reflexos o + ☐ - ☐ ☐ - ☐ 43. ☐ biestereòmetre . ☐ ☐ Cal realitzar monofilament més alguna de les altres. Una o més proves anormals són criteri de PSP.	
OBSERVACIÓ DERMÀTICA I UNGUEAL 20. ☐ Anhidrosi i Xerosis 21. ☐ Atròfia del teixit adipós plantar 22. ☐ Queratosis o callositats plantars 23. ☐ Helomes o callositats interdigitals, dorsals, o punta dits 24. ☐ Onicocriptosis crònica no inflamatòria 25. ☐ Onicogifosis / Onicodistrofia 26. ☐ Onicomicosis 27. ☐ Queratosis o callositats amb col·lecció hemàtica 28. ☐ Lesions erosives en la pell 29. ☐ Helomes o callositats interdigitals 30. ☐ Altres dermatitis intertriginoses 31. ☐ Clivells 32. ☐ Hematoma subungual		MALALTIA VASCULAR PERIFÈRICA (MVP) 44. ☐ H ⁺ de claudicació ☐ SI ☐ NO ☐ peu D ☐ SI ☐ NO ☐ peu E 45. ☐ Pols pedis present ☐ absent ☐ present ☐ absent ☐ NO 46. ☐ Pols poplità: present ☐ absent ☐ present ☐ absent ☐ Valorar si claudicació i polsos absents... 48. ☐ Índex braç-tornell . Doppler ☐ ☐	
OBSERVACIÓ MORFOLÒGICA I ARTICULAR 33. ☐ Hallux Valgus amb o sense Galindó 34. ☐ Hallux Rigidus i altres desordres del primer dit 35. ☐ Distensió metatarsal (Avant-peu ample) 36. ☐ Dita en Urpa i/o Marzell i altres desordres de dita menor. 37. ☐ Galindó del cinquè dit 38. ☐ Variacions en la morfologia de la volta plantar		AUTOCURA PROFILÀCTICA 49. Higiene correcta SI ☐ NO ☐ Cal modificar ☐ 50. Hidratació correcta SI ☐ NO ☐ Cal modificar ☐ 51. Tallat ungues correcte SI ☐ NO ☐ Cal modificar ☐ 52. Calçat adequat SI ☐ NO ☐ Cal modificar ☐ 53. Anar descalçat SI ☐ NO ☐ Cal modificar ☐ 54. Instruments adients SI ☐ NO ☐ Cal modificar ☐	
Derivació a : 61. ☐ Podologia ☐ 65. ☐ Cirurgia Vasculat 62. ☐ Educació alt risc ☐ 66. ☐ Traumatologia 63. ☐ Urgències ☐ 67. ☐ Infeccions		GRAU D'AUTONOMIA PER L'AUTOCURA 55. Autonomia articular Autosuficient ☐ Dependent ☐ 56. Autonomia visual Autosuficient ☐ Dependent ☐	
		CLASSIFICACIÓ DE RISC 57. ☐ Peus de baix risc. RISC 1 NO PSP, NO MVP No deformitats estructurals peu 58. ☐ Peus de mig risc. RISC 2 NO PSP, NO MVP deformitats estructurals peu. FRCV 59. ☐ Peus d'alt risc. RISC 3 PSP, o MVP sense lesions. Escala de Wagner 0 60. ☐ Peu diabètic PSP i/o MVP amb lesió. Wagner ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5.	

CONCLUSIONES

Valoración integral del paciente diabético

Estratificar el riesgo

Manejo en atención primaria

Derivación según signos guía

Tríptico de tu centro accesible

**SIEMPRE ABORDAJE INTERDISCIPLINAR Y
PROTOCOLIZADO DEL PACIENTE CON
DIABETES**

Elvira Couto Jaime

jcelvira@gmail.com
ecouto@clinic.cat

Anna Pereira Rosalen

pereira@clinic.cat